

ZAMONAVIY TA'LIMDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING O'RNI

Safarova Sitora Asror qizi

Navoiy ilg'or kasbiy mahorat texnikumi

Annotatsiya: Zamonaviy ta'limda axborot texnologiyalarining o'rni tobora ortib bormoqda. Dunyoda ilm-fanning, taraqqiyotning asosiy omillaridan biri zamonaviy axborot texnologiyalaridir. Axborot texnologiyalari yordamida jamiyat taraqqiyoti, sohalar rivoji, iqtisodiyot va ijtimoiy hayotda yangi bosqich boshlanadi. Axborot texnologiyalari so'nggi yillarda inson hayotining ajralmas qismiga aylandi. Bu o'zgarishlar, eng avvalo, ta'lim jarayonlarida, o'quv dasturlarida o'z aksini topmoqda. Axborot texnologiyalari asoslari har bir sohada bo'lgani kabi, ta'lim tizimida ham tub o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda.

Kalit so'zlar: zamonaviy ta'lim, axborot texnologiyalari, raqamli ta'lim, onlayn ta'lim, masofaviy o'qitish, elektron darsliklar, interaktiv dasturlar, ilmiy innovatsiyalar, internet resurslari, kompyuter savodxonligi.

Yangi pedagogik yondashuvlar, ta'limdagi innovatsiyalar, interaktiv va masofaviy o'qitish texnologiyalari samaradorligi ortmoqda. Raqamli texnologiyalar yordamida darslarni onlayn tarzda o'tkazish, fanga oid dolzarb ma'lumotlarga bir zunda ega bo'lish, internet va boshqa axborot resurslaridan keng foydalanish imkoniyati ta'lim sifatini sezilarli darajada oshirmoqda. Bilim olishning zamonaviy usullari – masofaviy ta'lim, elektron darsliklar, multimedia dasturlari, virtual laboratoriyalar va boshqa vositalar bilim saviyasini oshirish, o'quvchilarni mustaqil izlanishga yo'naltirishda muhim rol o'ynaydi. O'qituvchilar uchun ham axborot-kommunikatsiya texnologiyalari o'z ustida ishlash, malaka oshirish, yangi dars ishlanmalarini yaratishda yordam beradi. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan ta'lim sohasida olib borilayotgan islohotlar natijasida zamonaviy axborot

texnologiyalari o'quv jarayonining ajralmas qismiga aylanmoqda. Elektron ta'lim tizimi – bugungi kunda butun dunyoda ta'limni samarali tashkil etish va nazorat qilish, zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega, raqobatbardosh mutaxassislarni yetishtirishda asosiy vositaga aylanmoqda. Masalan, maktab o'quvchilari zamonaviy platformalar – “Bilimlar akademiyasi”, “Ziyonet” portali, onlayn testlar, elektron kutubxonalar orqali bilimini mustahkamlaydi. O'qituvchilar ham malaka oshirishda, yangi metodik adabiyotlarni o'zlashtirish va darsga tayyorgarlik ko'rishda axborot texnologiyalaridan unumli foydalanmoqda [1].

Raqamli resurslar yordamida pedagoglar turli media formatlarda dars o'tkazish imkoniga ega bo'lishmoqda. Interfaol metodlar, vizual tasvirlar, video, audio va animatsiyalardan foydalanish o'quv materialini o'zlashtirish samaradorligini oshiradi. Oquvchilar uchun mashg'ulotlarni yanada qiziqarli, interaktiv va mukammal tarzda o'tkazish imkoniyati tug'ilmoqda. Axborot texnologiyalari tufayli ta'lim muassasalari o'rtasida ham axborot almashinuvi yaxshilandi. Raqamli kutubxonalar, fanga oid ochiq resurslar, chet el tajribasini o'rganish va ularni amaliyotga tatbiq etish, yangi o'quv kurslarini joriy etish imkoniyati paydo bo'ldi. Abituriyentlar uchun masofaviy testlar, elektron imtihon tizimi yo'lga qo'yildi. Bu esa ta'lim tizimining ochiqligi, shaffofligi va zamonaviy talablarga moslashuvchanligini ta'minlamoqda [2].

Ayni paytda dunyoda yuzaga kelayotgan global inqirozlar, pandemiya kabi favqulodda vaziyatlar ta'lim tizimini yangi shaklda tashkil etishni taqozo etmoqda. Bu borada masofaviy o'qitish va onlayn saboqlar muhim ahamiyat kasb etdi. Bolalar va talabalar uchun o'qishni to'xtatmasdan, uyda qolgan holda internet orqali bilim olish imkoniyati yaratildi. Onlayn savodxonlik, mustaqil bilim olish, yangi til va kasb o'rganish imkoniyatlari kengaydi. Ta'lim dasturlariga IT (information technology) fanlarining bosqichma-bosqich joriy qilinishi, boshlang'ich sinflardan boshlab kompyuter savodxonligi, dasturlash asoslari bo'yicha bilim berilishi bugungi yoshlarga

zamonaviy texnologiyalarni puxta egallash va kelajakda raqobatbardosh kadr sifatida shakllanish uchun muhim poydevor bo'layapti. Ko'plab maktablarda axborot texnologiyalari uchun alohida sinfxonalar, zamonaviy kompyuterlar, internet tarmog'iga ulanish imkoniyatlari yaratilgan. Fan va ta'lim sohasida faoliyat yuritayotgan innovatsion kompaniyalar zamonaviy dasturiy mahsulotlar, raqamli platformalar, onlayn resurslar va interaktiv darsliklarni ishlab chiqmoqda. Yangi amaliy mashg'ulotlar, tajriba va tadqiqotlar asosida tashkil etiladi. Onlayn platformalar orqali dunyodagi eng ilg'or universitetlar, professor-o'qituvchilar bilan bevosita bog'lanish va hamkorlik qilish imkoniyati kengaymoqda. Akademik mobillik, ilmiy almashinuv, turli davlatlar oliy o'quv yurtlariga kirish imkoniyatlari – bularning barchasida ham axborot texnologiyalari muhim vosita sifatida xizmat qilmoqda. Hozirgi talaba va o'quvchilar ingliz tilini onlayn o'rganmoqdalar, sohaga oid xalqaro sertifikatlar, kurslar va vebinarlarni o'zlashtirishmoqda. Elektron hujjat aylanishi va axborot xavfsizligi yo'nalishlari ham yurtimizda asta-sekin rivojlanmoqda [3].

Zamonaviy dunyoda rivojlanish uchun har bir shaxs internet, onlayn platformalar, zamonaviy raqamli resurslardan foydalanishni o'zlashtirishi muhim. O'qituvchilar uchun yangi davrda mustaqil o'rganish, turli ta'lim metodikalari, elektron darsliklar va innovatsion vositalardan foydalanish imkoniyati kengaymoqda. Ta'limda individual yondashuv, har bir o'quvchining bilim darajasiga mos ravishda tayyorlangan dars materiallari raqamli texnologiyalar yordamida ta'minlanmoqda. Raqamlashtirish natijasida ta'lim tizimi, jumladan, boshqaruv va nazorat ishlari ham yengillashtirildi. O'quvchi va o'qituvchilar haqidagi asosiy ma'lumotlar, imtihon va o'quv jarayoni natijalari, reja va taqvim, bajarilgan ishlarga doir barcha kerakli axborotlar elektron bazalarda saqlanmoqda. Bu esa qulaylik va tezkorlikni ta'minlamoqda. Zamonaviy axborot texnologiyalari – internet, mobil ilovalar, sun'iy intellekt, bulutli hisoblash texnologiyalari va boshqa

yangiliklar butun dunyo ta'limini yangi bosqichga olib chiqmoqda. O'zbekiston ham bu jarayondan chetda emas. Axborotlashtirilgan maktab va oliy ta'lim muassasalari soni ko'paymoqda. Darsliklar, metodik qo'llanmalar, fanlarga oid ma'lumotlar elektron shaklda, raqamli platformalarda taqdim etilmoqda [4].

Zamonaviy texnologiyalar yordamida o'qituvchilar va o'quvchilar o'rtasidagi muloqot kuchaymoqda. Interaktiv platformalardagi bahs-munozaralar, onlayn forum va chatlar, loyiha sifatida tayyorlanuvchi dars ishlanmalari, jamoaviy va individual ishlar ta'lim jarayonini rang-barang va samarali qiladi. O'zi uchun kerakli bo'lgan ma'lumotni istalgan joyda va istalgan vaqtda olish, o'zini sinab ko'rish, fanga oid testlarda ishtirok etish imkoniyati juda katta afzallikdir. Axborot texnologiyalarining ta'limdagi muhim vazifalaridan biri – ta'limning shaffofligini, teng imkoniyatlar asosida bilim olishni ta'minlashdir. Chekka hududlardagi maktablar ham dunyodagi ilg'or o'quv uslublarini, bilimlarni tezkor o'zlashtirish imkoniga ega bo'lishmoqda. Shuningdek, nogironligi bo'lgan o'quvchilar uchun maxsus dasturlar va moslamalar ishlab chiqilmoqda. O'zbekiston xalq ta'limi ham zamonaviy texnologiyalarga asoslangan rivojlanish strategiyasini belgilamoqda. Maktabgacha ta'limdan tortib to oliy ta'limgacha raqamlashtirish, elektron hujjat aylanishini keng joriy etish, o'qituvchilar va o'quvchilar uchun bepul internet, zamonaviy kompyuter va planshetlar bilan ta'minlash ishlari olib borilmoqda. Ilmiy-tadqiqot sohasida ham axborot texnologiyalarining o'rni juda muhim. O'zbekistonda yetakchi universitetlar va ilmiy markazlarda zamonaviy dasturlar asosida ilmiy faoliyat yo'lga qo'yilmoqda. Xalqaro ma'lumotlar bazasiga kirish, ilmiy axborotlarni tezda olish, natijalarni tahlil qilish va taqqoslash uchun eng zamonaviy texnologiyalardan foydalanilmoqda. Zamonaviy dunyo raqobati kuchaygan bir paytda, yuqori malakali mutaxassislar, masalan, dasturchilar, IT menejerlar, kibermuhandislar va raqamli tahlilchilar uchun doimiy talab oshib

bormoqda. Bu esa yoshlarimizning IT sohasiga qiziqishini, zamonaviy texnologiyalarni puxta o'zlashtirishini taqozo etmoqda. O'quvchilar va talabalar qator xalqaro olimpiadalar, tanlovlar, loyihalarda muvaffaqiyatli ishtirok etishmoqda. Shuningdek, zamonaviy axborot texnologiyalari yordamida amaliy mashg'ulotlarni virtual laboratoriyalarda, onlayn simulatsiyalarda samarali tashkil qilish mumkin. Bu bir tomondan ilmiy-texnik jarayonlar bilan yaqindan tanishish, boshqa tomondan esa chet ellik hamkasblar tajribasini o'rganish va xalqaro andozalarga mos ravishda bilim olishga yordam beradi [5].

O'zbekiston ta'lim tizimi oldida turgan asosiy vazifalardan biri – yosh avlodni zamonaviy texnologiyalar yordamida, innovatsion yondashuv asosida, zamon ruhiga mos tarzda ilm-fan sohasiga jalb qilish, ularda kreativ tafakkur, axborot savodxonligini shakllantirishdan iborat. Shuningdek, zamonaviy axborot texnologiyalarining o'rni faqat ta'lim olishda emas, balki hayotning barcha jabhalarida chuqur ta'sir ko'rsatadi. Axborot texnologiyalarini o'rganish va amalda qo'llash yoshlarning tafakkurini ochadi, mustaqil, zamonaviy, ilg'or dunyoqarashli jamiyatni shakllantirishga xizmat qiladi. O'qituvchilar ham yangi ko'nikmalarga ega bo'lib, raqobatbardosh kadrlar yetishtirishga hissa qo'shmoqda. Bunda, albatta, davlat tomonidan yaratilgan sharoitlar, o'quv resurslari, malaka oshirish kurslari, elektron platformalar va zamonaviy texnologiyalarning beqiyos roli bor [6].

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy ta'limda axborot texnologiyalari ajralmas ahamiyat kasb etmoqda. Ular yangi avlodni zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega, innovatsion fikrlovchi, raqobatbardosh, ma'rifatli insonlar sifatida kamol topishiga xizmat qilmoqda. Axborot texnologiyalaridan to'g'ri va samarali foydalanish bugungi kunda ilm-fanning, iqtisodiyot va jamiyat taraqqiyotining muhim omilidir. Shu bois, kelajakda ham axborot

texnologiyalarini rivojlantirish, bu boradagi ilg'or tajribalarni doimiy faoliyatingizda joriy etish eng muhim vazifalardan bo'lib qoladi. Axborot texnologiyalarining ta'lim sohasidagi o'rni izchil rivojlanib, jamiyat hayotining ajralmas qismiga aylanib borayotgan hozirgi davrda har bir o'quvchi va o'qituvchining zamonaviy savodxonlik darajasi yuqori bo'lishi farovon jamiyat barpo etishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Tarbiyalanuvchi insonning ma'naviy va madaniy rivojida ham axborot texnologiyalarining o'rni beqiyosdir. Yangi davr ta'limi innovatsiyalari asosida ilg'or axborot texnologiyalaridan foydalana olgan har bir o'qituvchi va o'quvchi yurtimiz taraqqiyoti uchun bilimli, aql-zakovatli, raqobatbardosh yetuk kadrlarga aylanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullayeva, N. (2021). "Axborot texnologiyalari va zamonaviy ta'lim tizimi integratsiyasi." *Pedagogika va Innovatsiyalar*, 5(4), 122-130.
2. Akromov, S. (2019). "Raqamli ta'lim muhitini shakllantirishda zamonaviy yondashuvlar." *O'zbekistonda Ta'lim*, 2(1), 75-82.
3. Alimov, D. (2018). "Zamonaviy ta'limda multimedia texnologiyalari." *Informatika va Ta'lim*, 3(2), 45-53.
4. Egamberdiyev, R. (2022). "Onlayn ta'limda axborot xavfsizligi muammolari." *Raqamli Texnologiyalar*, 6(1), 30-38.
5. Hasanboyeva, Y. (2020). "Elektron darsliklardan foydalanish samaradorligi." *Pedagogik izlanishlar*, 4(2), 97-105.
6. Jo'raqulova, Z. (2019). "Internet texnologiyalari va ularning ta'lim jarayonidagi o'rni." *O'qituvchi*, 7(3), 138-145.
7. Karimova, M. (2022). "Masofaviy o'qitish tajribalari: zamonaviy tahlil." *Innovatsion Ta'lim*, 8(1), 50-59.
8. Qayumova, T. (2017). "Kompyuter savodxonligi va ta'lim jarayonida uning ahamiyati." *Ilmiy-amaliy anjuman materiallari*, 2(2), 60-67.